

EDUSKUNNAN VASTAUS 88/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksesta sekä laeiksi kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi Kansaneläkelaitoksesta sekä laeiksi kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 10/2001 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on antanut asiasta mietinnön (StVM 20/2001 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

Kansaneläkelaitoksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Asema

Kansaneläkelaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsevat valtuutetut.

2 §

Tehtävät

Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvaa koskevista tehtävistä säädetään etuuksia koskeissa eri laeissa.

Kansaneläkelaitos voi sopimuksen perusteella hoitaa muutakin sosiaaliturvan toimeenpanoa sekä muita palveluja.

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on lisäksi:

- 1) tiedottaa etuuksista ja palvelutoiminnoista;
- 2) harjoittaa etuusjärjestelmien ja oman toimintansa kehittämistä palvelevaa tutkimusta;
- 3) laatia tilastoja, arvioita ja ennusteita; sekä
- 4) tehdä ehdotuksia toimialaansa koskevan lainsäädännön kehittämisestä.

2 luku

Hallinto

3 §

Toimielimet

Kansaneläkelaitoksen toimielimiä ovat valtuutetut ja hallitus.

4 §

Valtuutetut

Eduskunta valitsee kaksitoista valtuutettua ja kullekin heistä yhden varavaltuutetun sekä hyväksyy valtuutetuille johtosäännön.

Valtuutetut asetetaan vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä koko vaalikaudeksi.

5 §

Valtuutettujen tehtävät

Valtuutettujen tehtävänä on:

1) valvoa Kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa ottaen muun ohella huomioon laitoksen palvelujen laatu ja saatavuus;

2) määrätä hallituksen jäsenet ja heidän palkkionsa;

3) vahvistaa laitoksen työjärjestys, jossa annetaan tarkemmat määräykset hallinnosta ja asioiden käsittelystä;

4) valita tarpeellinen määrä tilintarkastajia ja varatilintarkastajia, joista vähintään kahden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittaneita, sekä vahvistaa heille johtosääntö;

5) vahvistaa hallituksen esityksestä laitoksen tilinpäätöksen perusteet;

6) vahvistaa laitoksen tilinpäätös ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle; sekä

7) antaa vuosittain toiminnastaan kertomus eduskunnalle.

6 §

Hallitus

Hallituksessa on enintään kymmenen jäsentä, joista valtuutetut määräävät enintään kahdeksan jäsentä. Hallitukseen kuuluvat myös Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja ja pääjohtajan sijaiseksi määrätty johtaja. Hallituksen toimikausi on kolme vuotta. Jos hallituksen jäsenen tehtävä tulee avoimeksi kesken toimikauden, hänen tilalleen

on jäljellä olevan toimikauden ajaksi määrättävä uusi jäsen. Valtuutetut määräävät hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hallituksen jäseniä määrättäessä on otettava huomioon sosiaaliturvan, johtamisen, hallinnon sekä talous- ja sijoitustoiminnan asiantuntemus. Hallituksen jäsenistä yksi on sosiaali- ja terveysministeriön, yksi työnantajakeskusjärjestöjen, yksi palkansaajakeskusjärjestöjen ja yksi maaja metsätaloustuottajien keskusjärjestöjen edustaja.

Kansaneläkelaitoksen henkilöstön edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa.

Hallituksen jäsen on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimimalla lain tai muiden säännösten vastaisesti taikka muutoin tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut Kansaneläkelaitokselle. Jos vahinko on aiheutunut useamman hallituksen jäsenen menettelystä, he vastaavat korvaamisesta yhdessä.

Valtuutetut voivat vapauttaa muun hallituksen jäsenen kuin pääjohtajan tai pääjohtajan sijaiseksi määrätyn johtajan tehtävästään kesken toimikauden, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen.

7 §

Hallituksen tehtävät

Hallitus johtaa ja kehittää Kansaneläkelaitoksen toimintaa. Hallituksen tehtävänä on muun ohella:

1) vahvistaa vuosittain laitoksen toiminta- ja taloussuunnitelma;

2) laatia vuosittain laitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös;

3) laatia laitoksen työjärjestys;

4) päättää laitoksen varojen sijoitustoiminnan yleisistä periaatteista;

5) päättää kiinteän omaisuuden ostamisesta ja myymisestä;

6) päättää pääjohtajan ja johtajien välisestä työnjaosta;

7) ottaa työsopimussuhteeseen johtavat toimihenkilöt;

8) vahvistaa pääjohtajan ja muiden johtajien palkka-, eläke- ja muut edut;

9) vahvistaa toimihenkilöiden palkkausta, työaika, vuosilomia ja matkakulujen korvaamista koskevat perusteet sekä toimihenkilöiden eläke- ja perhe-eläkesäännöt; sekä

10) päättää muut periaatteellista laatua olevat tai muuten tärkeät asiat.

Hallitus voi siirtää toimivaltaansa pääjohtajalle, johtajille sekä toimihenkilöille.

8 §

Päätöksenteko hallituksessa

Hallitus on päätösvaltainen, kun hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä.

Päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmistö on kannattanut. Äänten jakautuessa tasan ratkaisee puheenjohtajan mielipide.

9 §

Pääjohtaja ja johtajat

Kansaneläkelaitoksessa on pääjohtaja ja enintään viisi johtajaa, jotka tasavallan presidentti nimittää valtuutettujen esityksestä. Tasavallan presidentti määrää yhden johtajista pääjohtajan sijaiseksi.

Pääjohtajan ja johtajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvosto voi erityisistä syistä antaa erivapauden asetuksella säädettävistä kelpoisuusvaatimuksista.

10 §

Keskus-, alue- ja paikallishallinto

Kansaneläkelaitoksen keskushallinnossa voi olla osastoja ja muita toimintayksiköitä.

Kansaneläkelaitoksessa on vakuutusalueita, joissa on Kansaneläkelaitoksen aluekeskus. Vakuutusalueet määrää Kansaneläkelaitos.

Kansaneläkelaitoksen paikallishallinnon muodostavat vakuutuspiirit. Vakuutuspiirit määrää Kansaneläkelaitos kuultuaan asianomaisia kunnanhallituksia. Kussakin vakuutuspiirissä on yksi tai useampia Kansaneläkelaitoksen toimistoja. Laitoksessa voi lisäksi olla muitakin paikallishallinnon yksiköitä.

11 §

Pääjohtajan, johtajien ja toimihenkilöiden asema

Pääjohtajan ja johtajan palvelussuhteesta Kansaneläkelaitokseen on soveltuvin osin voimassa, mitä valtion virkamieslaissa (750/1994) säädetään valtion ylimpien virkamiesten vastuusta, erottamisperusteista ja palvelussuhteen ehdoista.

Laitoksen toimihenkilöiden työsuhteeseen Kansaneläkelaitokseen noudatetaan työsopimuslakia (55/2001). Työsuhteen ehdoista sovitetaan Kansaneläkelaitoksen ja toimihenkilöitä edustavien yhdistysten välisellä työehtosopimuksella.

3 luku

Neuvottelukunnat

12 §

Kansaneläkelaitoksen neuvottelukunta

Kansaneläkelaitoksessa on Kansaneläkelaitoksen neuvottelukunta, jonka tehtävänä on edistää ja kehittää sosiaaliturvan toteuttamiseen osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen yhteistyötä sekä palvelujen käyttäjien näkökulman huomioon ottamista. Kansaneläkelaitoksen hallitus asettaa neuvottelukunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on viranomaisten, yhteisöjen ja etujärjestöjen sekä Kansaneläkelaitoksen henkilöstön edustus.

Kansaneläkelaitoksessa voi lisäksi olla muita neuvottelukuntia siten kuin muualla säädetään tai Kansaneläkelaitos niin päättää.

4 luku

Toimisuhte-eläkkeet

13 §

Eläkkeen myöntäminen ja muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalla henkilöllä on oikeus Kansaneläkelaitoksen varoista kustannettavaan eläkkeeseen ja perhe-eläketurvaan soveltuvin osin samojen perusteiden mukaan kuin valtion palveluksessa olevien eläkkeistä ja perhe-eläkkeistä säädetään.

Kansaneläkelaitos myöntää 1 momentissa säädettyt etuudet. Laitoksessa on eläkeasiamies, jolla on oikeus seurata näiden asioiden käsitte-lyä.

Kansaneläkelaitoksen päätökseen eläkettä ja perhe-eläkettä koskevassa asiassa haetaan muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusoi-keus on eläkkeen ja perhe-eläkkeen hakijalla tai saajalla ja eläkeasiamiehellä. Vakuutusoi-keuden päätökseen ei saa hakea muutosta valitta-malla.

Tässä pykälässä tarkoitettujen asioiden käsit-telyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä val-tion eläkelain (280/1966) 24 §:ssä säädetään.

14 §

Työntekijäin eläkemaksu

Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevan henkilön työntekijäin eläkemaksu on työnteki-jäin eläkelain (395/1961) 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaxuprosentin suurui-nen osa 2 momentissa tarkoitettusta palkasta.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydes-sä työntekijäin eläkemaxun palveluksessaan olevan henkilön ennakonperintälain (1118/1996) 13 §:ssä ja rajoitetusti verovelvolli-sen tulon ja varallisuuden verottamisesta an-ne-tun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettusta palkas-ta. Työntekijäin eläkemaxusta kertyvät varat ti-litetään kansaneläkelain (347/1956) 59 §:ssä tar-koitettuun eläkevastuurahastoon.

Työntekijäin eläkemaxuista koostuvista va-roista saadaan käyttää eläkkeiden maksuun enin-tään yhtä suuri osuus kuin työntekijäin eläkelain mukaisessa eläkejärjestelmässä käytetään keski-määräisen eläkkeistä aiheutuvan vastuun tasaa-miseen.

Työntekijäin eläkemaxua koskevan muutok-senhaun osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta toimisuhte-eläkepäätökseen säädetään.

5 luku

Varojen sijoittaminen

15 §

Sijoittaminen ja sijoitussuunnitelma

Kansaneläkelain 59 §:ssä tarkoitettujen kan-saneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja eläkevastuurahaston varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä sijoitusten asi-anmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttami-sesta.

Kansaneläkelaitoksen hallituksen on laaditta-va laitoksen varojen sijoittamista koskeva sijo-i-tussuunnitelma. Sijoitussuunnitelmassa on eri-tyisesti otettava huomioon rahastojen luonne ja sijoitustoiminnan vaatimukset.

6 luku

Kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus

16 §

Kirjanpito

Kansaneläkelaitoksen on kirjanpidossaan noudatettava soveltuvin osin, mitä kirjanpito-laissa (1336/1997) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.

Laitoksen omaisuus kirjataan tilinpäätökses-sä hallituksen päättämään määrään, kuitenkin enintään käypään arvoon.

Laitoksen henkilöstön palkoista pidätettävistä työntekijäin eläkemaksuista kertyviä varoja on kirjanpidossa käsiteltävä siten, että ne voidaan erottaa eläkevastuurahaston muista varoista.

17 §

Tilinpäätös

Kansaneläkelaitoksen tilikausi on kalenterivuosi.

Tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetiedot sekä toimintakertomuksen, on laadittava tilivuotta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

18 §

Tilintarkastus

Kansaneläkelaitoksen tilintarkastuksen toimittamisessa noudatetaan soveltuvien osin tilintarkastuslain (936/1994) säännöksiä.

Tilintarkastajat toimittavat laitoksen tilintarkastuksen vuosittain tilivuotta seuraavan huhtikuun loppuun mennessä. Tilintarkastajat antavat valtuutetuille tilintarkastuskertomuksen.

19 §

Tilinpäätöksen vahvistaminen

Valtuutetut vahvistavat tilinpäätöksen ja päättävät vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille tilivuotta seuraavan toukokuun loppuun mennessä.

7 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Etuuden ratkaisemista koskeva päätösvalta

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen arvioidaan ja työkyvyttömyyseläkepäättökset tehdään keskushallinnossa. Muut etuuden ratkaisemista

koskevat asiat päätetään toimistossa tai muussa paikallishallinnon yksikössä, ellei työjärjestyksessä toisin määrätä. Kansaneläkelaitos voi yhdenmukaisen ratkaisukäytännön varmistamiseksi antaa ohjeita etuuksien käsittelemisestä.

21 §

Palkkatietojen julkisuus

Tiedot Kansaneläkelaitoksen pääjohtajalle, johtajille ja johtaville toimihenkilöille henkilökohtaisen suorituksen perusteella tai muutoin henkilökohtaisesti määräytyneestä palkan osasta, sijoituspalkkaluokasta tai vaativuusryhmää vastaavasta palkasta taikka muusta mahdollisesta palkkauksen osasta sekä palkan kokonaismäärästä ovat julkisia.

22 §

Virkakieli

Kansaneläkelaitokseen sovelletaan, mitä kielilaissa (148/1922) säädetään valtion viranomaisen kielestä.

23 §

Riita-asioden oikeuspaikka

Riita-asiat, joissa Kansaneläkelaitos on vastaajana, käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

24 §

Muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei muutoksenhausta muualla toisin säädetä.

25 §

Tarkemmat säännökset

Säännöksiä Kansaneläkelaitoksen nimenkirjoitusoikeudesta ja muusta tämän lain täytän-

töönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2002.

Tällä lailla kumotaan:

1) 7 päivänä joulukuuta 1956 annetun kansaneläkeasetuksen (594/1956) 1, 3—12, 12 a, 13, 14, 14 a ja 15—19 § sekä 2 ja 3 luku,

sellaisina kuin niistä ovat 5 § asetuksessa 461/1962, 6 § osaksi asetuksessa 1146/1992, 9 § asetuksessa 222/1994, 12 § osaksi viimeksi mainitussa asetuksessa, 12 a § asetuksissa 806/1968, 1700/1991 ja 1194/1994, 13 ja 14 § asetuksessa 229/1960, 14 a § asetuksessa 27/1975, 19 § mainitussa asetuksessa 1700/1991 sekä 2 ja 3 luku niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen; sekä

2) 1 päivänä marraskuuta 1963 annetun sairausvakuutusasetuksen (473/1963) 39, 42 ja 43 §, sellaisina kuin niistä ovat 39 § osaksi asetuksessa 1215/1996 ja 42 § asetuksessa 1701/1991.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

27 §

Siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa hallituksen puheenjohtajana toimiva siirtyy pääjohtajaksi ja hallituksen jäsenenä toimivat siirtyvät johtajiksi entisin ehdoin.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia Kansaneläkelaitoksen ohje- ja johtosääntöjä sovelletaan, kunnes tämän lain 7 §:ssä tarkoitettu työjärjestys on tullut voimaan. Samoin sovelletaan voimassa olevia Kansaneläkelaitoksen eläke- ja perhe-eläkesääntöjä, kunnes 7 §:ssä tarkoitettujen eläke- ja perhe-eläkesäännöt ovat tulleet voimaan.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 47—57, 58 a ja 58 b §, 59 §:n 4 ja 5 momentti, 60 §:n 1 ja 3—5 momentti sekä 61, 65, 67, 68, 89 ja 91 §,

sellaisina kuin niistä ovat 48 § laeissa 217/1967 ja 41/1973, 49 § osaksi laissa 427/1963, 50 § viimeksi mainitussa laissa, 53 § laissa 241/2000, 54 § osaksi laissa 683/2000, 56 § laissa 657/1973, 58 a § laeissa 1595/1991 ja 280/1999, 58 b § laissa 1596/1993, 59 §:n 4 ja 5 momentti laissa 908/1998, 60 §:n 1 ja 3—5 momentti mainitussa laissa 1595/1991, 65 § laeissa 451/1974 ja 827/1996, 67 § viimeksi mainitussa laissa ja 68 § laissa 1658/1992, sekä

muutetaan 6 luvun otsikko ja 59 a §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 59 a §:n 4 momentti mainitussa laissa 1595/1991, seuraavasti:

6 luku

Eläkelaitoksen rahastot

59 a §

— — — — —
Jos sijoitus- tai käyttöomaisuutta käytetään kannatusmaksun suorittamiseen, tältä osin ei tehdä 58 §:ssä ja sairausvakuutuslain 59 §:n 4

momentissa määriteltyä hallintokustannusten jakoa.
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2002.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 42 § ja 49 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 42 § laeissa 452/1974 ja 832/1996, 49 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa ja 49 §:n 3 momentti mainitussa laissa 452/1974, ja *muutetaan* 60 §, sellaisena kuin se on laeissa 621/1991 ja 1596/1991, seuraavasti:

60 §

Sairausvakuutusrahastolla sekä kansaneläkelaislaissa tarkoitetuilla kansaneläkerahastolla ja eläkevastuurahastolla on oikeus erityisestä syystä rahastojen luotonannossa noudatetuin ehdoin lainata varoja toisilleen vakuutta vaatimatta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2002.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2001